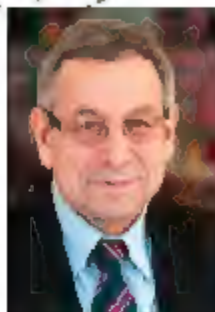

... a valóságról és a valószerűről

Tisztában vagyok vele, hogy a lapunk 56. oldalán közölt cikkünk nem fog osztatlan sikert aratni. Főképpen történészolvasóink nehezítésére számítok. Az úgynevezett kontrafaktúrák, azaz az igazolt tényekkel ellentétes történeti elemzés létjogosultságát elsősorban ők vonják kétségbe – természetesen jól indokolhatóan. Ám én hiszem: „a mi letti volna, ha...?” szemlélet nemcsak öde kísérő szín lehet a történelem jobbára fukó

vagy sötétbe hajló óriásfreskóján, a képhe nemcsak élénkséget vihet, hanem a valóságos, megtörtént história értelmezéséhez is nagy segítséget adhat. Úgy vélem, az 1588-as spanyol–angol tengeri ütközettel foglalkozó két cikkünk meghökkenítő erejű bizonyítékkal szolgálhat a váratlan, a ki nem számítható szerepéről a történelem alakulásában.

Két szakmailag legyezett, sok könyvvel, jeles életművel bizonyított történész egy időpillanattig – az Armada pusztulása előtti napig – a szinkronizsók tökéletes összhangjában mozog a tények tengerében: a legteljesebb egyetértésben látják Anglia katasztrofális felkészületlenségét a háborúra, szörnyű szervezatlenséget és tehetetlen kiszolgáltatottságát. Aztán bekövetkezik a kiszámíthatatlan: a támadók súlyos taktikai hibái miatt és legfőképp a számukra végzetesen szörnyűvé fordult időjárás egyidejűsége máris oda a Legyőzhetetlen Armada, oda a nagy, világhódító terv. Mindez úgy következik be, hogy az angolok az Armada 129 hajójából mindössze hatot (!) voltak képesek megsemmisíteni. Ez volt tehát a történelmi csata...

Anne Somerset a Csatornán dühöngő vihar előtti pillanattól veszi kezébe a történelem alakítását. A megbízható *Történetről* attól kezdve úgy megy át egy *történet* frójdóvá, hogy az eseménysorból kizárja a *valószerűt* – ez esetben a *valóságot*, azaz Dávid csatáját a Góliát fölött. A katolicizmusba visszatért Anglia, az Erzsébet-kor helyébe lépő „Izabella-kor”, az Észak-Amerikát is gyarmatosító Spanyolország képe természetesen vízió, ám olyan fikció, amely hajszál híján akár valóság is lehetett volna.

Természetesen a történelem csakis a megtörténteken keresztül értelmezhető, mint ahogy legtöbbünk a saját életét is a „földön járva” dolgozza fel. Egyéni sorsunkon medítálva azonban többször gondolkunk bele azokba az előre nem látott eseményekbe és körülményekbe, amelyek a párválasztástól kezdve munkánkon, pályánkon keresztül egészségünkig egész életünk mérőköveivé lettek. Ezek pedig sok esetben velünk született alkathunk, adottságaink, hosszabb távú érdekeink *ellenében* tereltek minket a bejárt útra. Amelyek között fölöttébb gyakoriak a tévutak... Érdekes módon a történelmet ritkán szoktuk bevonnni ebbe az ugyancsak izgalmas és az ismeretszerzésben – s ami igazán fontos: a nemzeti önismeretben – jól kamatozó felnőtt játékba.

Befejezésül hadd idézzek egy igen bölcs író, André Maurois-t: „Nem létezik egyetlen kitérítettségű múlt (...) Csak múltak magzatiállathatáran sokasága, melyek mindegyike egyformán érvényes (...) Az Idő minden egyes pillanatából, higgyük bár mégoly kurtának is, úgy ágaznak szét az események, akár a fa kettészágazó törzsének hajtásai”

Papp Gábor